

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad:	28 Ionawr 2020
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet dros Blant a Chefnogi Teuluoedd
Pwrpas:	Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Dilwyn Morgan
Swyddog Cyswllt:	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros Blant a Chefnogi Teuluoedd. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu mewn cyfarfodydd o dîm rheoli'r Adran Blant a Chefnogi Teuluoedd, oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolaeth o'r Pwyllgor Craffu.
- 1.3 Yn gyffredinol rwy'n hapus gyda chynnydd prosiectau yr arweinir arnynt o fewn Cynllun y Cyngor a'r mesurau perfformiad yr wyf yn gyfrifol amdanynt. Serch hynny, daeth yn amlwg y bydd cryn her i geisio gwireddu'r cynlluniau arbedion oedd wedi eu rhaglennu ar gyfer yr Adran. Y rheswm pennaf am hynny, yn anffodus, yw oherwydd y galw cynyddol sydd arnom i dderbyn mwy o blant i mewn i ofal y Cyngor.

2 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 2.1 Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

3 PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023

3.1 Strategaeth Cefnogi Teuluoedd

Adnabod y galw am gefnogaeth i deuluoedd, a mapio pa ddarpariaethau sydd ar gael i gefnogi teuluoedd ar draws adrannau'r Cyngor yw pwrpas y prosiect hwn. Rydym eisoes wedi cyflawni'r rhaglen waith tymor byr, gan

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490

cabinet@gwynedd.llyw.cymru

sefydlu Hwb Teulu Gwynedd sy'n rhoi gwybodaeth i deuluoedd am pa gefnogaeth all y Cyngor ei gynnig.

Fis Mai 2018 fe wnaeth Arolygaeth Gofal Cymru (AGC) gynnal Arolwg o wasanaethau plant y Cyngor, gan ganfod "fod gan y gwasanaethau plant gryfderau sylweddol a gweithlu ymroddedig a sefydlog sy'n ymateb i lwyth gwaith cynyddol". Cynhaliwyd Weithgaredd Ffocws dilynol gan AGC fis Hydref 2019 i edrych ar rai elfennau o wasanaethau'r Adran, a dyma'u canfyddiad o'r gwaith o ddatblygu Hwb Teulu Gwynedd (IAA) - "Gwelsom nifer o enghreifftiau o'r Awdurdod Lleol yn cyd-weithio yn effeithiol â phartneriaid statudol a'r trydydd sector, a'r canlyniad hynny yn creu gwelliannau ym mywydau plant a'u teuluoedd."

Ein blaenoriaeth ar gyfer gweddill y flwyddyn bresennol felly fydd cytuno ar weledigaeth glir gyda'n partneriaid allweddol megis y Bwrdd Iechyd, ein cymunedau a'r trydydd sector, er mwyn sicrhau ein bod yn cyd-gynllunio ein gwasanaethau i deuluoedd. Bydd hi hefyd yn allweddol bod y gwaith yn plethu i mewn gyda'r dysgu ehangach fydd yn dod o'r gwaith Ffordd Gwynedd sydd yn digwydd o fewn yr Adran a'r gwaith cysylltiol i'r Bwrdd Cefnogi Pobl.

3.2 Cefnogi Llesiant Pobl

Mae adroddiad ar ddatblygiad y gwaith ar y prosiect hwn hefyd wedi ei gyflwyno i'r cyfarfod hwn o'r Cabinet o dan y teitl 'Adroddiad Perfformiad yr Arweinydd a'r Dirprwy Arweinydd ar y Byrddau Rhaglen'. Yn hytrach nag ail-adrodd rwyf felly'n eich cyfeirio at gynnwys yr adroddiad hwnnw.

4. PERFFORMIAD A MESURAU

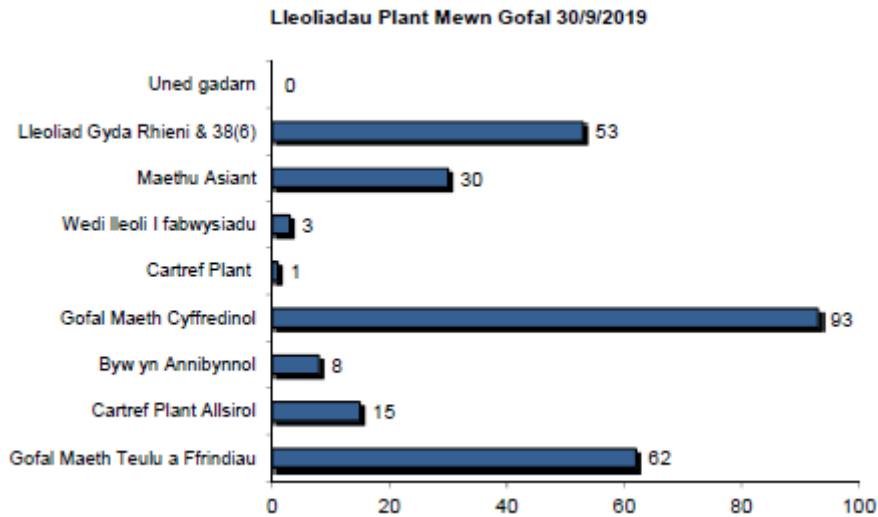
- 4.1 O ran Perfformiad yr Adran, mae'r mesurau yn parhau i awgrymu perfformiad cadarn o ran ymarfer a threfniadau diogelu.
- 4.2 Un o'r cynlluniau newydd cyffrous sydd ar y gweill yn y **maes Blynyddoedd Cynnar** yw ymestyn gwaith sgrinio teclyn Welcomm i ysgolion o fewn ardaloedd y cynllun Dechrau'n Deg. Mae hwn yn waith sy'n ceisio gwella datblygiad iaith plentyn, ac mae'r canlyniadau cychwynnol yn addawol. Mae'r Adran wedi cyflwyno cais grant er mwyn i therapyddion iaith gydweithio ag ymwelwyr iechyd a datblygu'r ddarpariaeth ymhellach.
- 4.3 Llwyddiant arall sy'n deillio o'r cynllun Dechrau Deg yw'r prosiect **Pontio'r Cenedlaethau**. Cafwyd 6 sesiwn yn ddiweddar i ddod â thrigolion cartref gofal Bryn Seiont i fwynhau gweithgareddau ynghyd â phlant meithrinfa Plas Pawb yng Nghaernarfon. Gallwch fod yn sicr fod pawb wedi cael budd a mwynhad o'r profiad. Mewn holiadur i rieni plant sy'n mynychu meithrinfa Plas Pawb, dywedodd 4% eu bod yn 'fodlon' gydag adeilad a chyfleusterau'r feithrinfa, gyda'r 96% yn weddill yn dweud eu bod yn 'fodlon iawn'.
- 4.4 Un rhwystr, yn anffodus, sy'n ein wynebu yw bod llawer o waith yn y maes blynyddoedd cynnar yn ddibynnol ar dderbyn grantiau, yn aml gan

Lywodraeth Cymru. Gan ein bod yn derbyn y cyllid hwn am gyfnod byr, mae hi'n mynd yn anos wedyn i ni gadw staff profiadol am gyfnod hir oherwydd na allwn gynnig cytundebau tymor hir neu barhaol iddynt. Mae'r teuluoedd yn eu tro yn colli allan oherwydd mae sefyllfaoedd yn codi pan eu bod wedi magu perthynas dda gyda'n gweithwyr, dim ond i weld y gweithiwr wedyn yn symud ymlaen, a'r ansicrwydd a ddaw o gychwyn o'r newydd gyda gweithiwr newydd. Cytunwyd y byddai'r rheolwr yn edrych ar y sefyllfa ymhellach gyda'r Pennaeth Adran, gyda'r bwriad o ddatrys y mater mor fuan a phosib.

- 4.5 Mae'r **Gwasanaeth Ieuencid** wedi bod yn adolygu ei waith dros gyfnod o thua blwyddyn ar ffurf y model newydd o ddarparu gwasanaeth. Maent yn ffyddiog eu bod yn darparu'r gwasanaeth y mae'r bobl ifanc ei eisiau, ac fe ddarparwyd 1,277 o sesiynau ar draws y sir rhwng Ebrill a diwedd Medi. Un newid gweddol ddiweddar sydd wedi dod i'r amlwg yw bod mwy a mwy o bobl ifanc gydag ymddygiadau heriol yn dod i sylw'r gwasanaeth, ond mae'r her hon yn cael ei chroesawu gan ei bod yn gyfle i'r gwasanaeth geisio eu helpu. Er yr her hon, mae'r gwasanaeth a finnau o'r farn bod angen i ni ddathlu llwyddiannau ein pobl ifanc, yn hytrach nag edrych ar elfennau negyddol, a byddwn yn meddwl am sut i amlygu'r llwyddiannau i'r dyfodol.
- 4.6 O ran y **Gwasanaethau Gweithredol**, mae pwrpas clir gan y gwasanaeth ac adroddwyd bod cynnydd yn cael ei weld o ran y nifer o achosion yn cael eu cyfeirio at y gwasanaeth a hefyd cymhlethdod achosion yn gyffredinol. Mae nifer o'r cyfeiriadau yn cael eu gweld yn gyfeiriadau "anghywir" gan asiantaethau eraill, a bwriad y gwaith sydd ar gychwyn o ran ymyrraeth Ffordd Gwynedd yw helpu i sicrhau bod hyn yn cael ei gyfarch. Mae'n debyg mai un o'r prif rwystrau sydd wedi eu hamlygu yn ddiweddar ydi'r diffyg mynediad at gefnogaeth llesiant emosiynol i blant a phobl ifanc. Mae trafodaethau wedi cychwyn gyda'r Bwrdd Iechyd i geisio edrych ar y mater ar y cyd. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth wedi adnabod bod angen gwella trefniadau o gael mynediad amserol at gefnogaeth i rieni gydag anhawsterau iechyd meddwl. Mae'r rheolwyr yn trafod gyda'r rheolwr perthnasol yn yr Adran Oedolion a bydd hefyd yn sicrhau bod hwn yn cael ei amlygu fel rhan o waith y Bwrdd Cefnogi Pobl.
- 4.7 Mae'r Gwasanaeth Gweithredol yn ceisio ymateb i'r rhwystrau sydd wedi eu hamlygu gan ddatblygu ac ehangu'r math o sgiliau sydd gan y gweithlu i ymdopi â chynnal teuluoedd.
- 4.8 Yn anffodus, mae'n rhaid i mi adrodd unwaith eto bod y **nifer o blant sy'n dod i mewn i ofal y Cyngor** yn cynyddu. Ar ddiwedd Rhagfyr 2019 roedd 284 o blant yng ngofal y Cyngor, sy'n gynydd o 13% ar y niferoedd oedd mewn gofal 12 mis ynghynt. Mae'r niferoedd o blant mewn gofal wedi cynyddu'n flynyddol ers 2013/14 ac, ar hyn o bryd, mae'n edrych yn annhebygol y bydd y tueddiad yn newid. Fel bydd aelodau'n ymwybodol, mae gwaith parhaus yn digwydd er mwyn ceisio sicrhau bod y gefnogaeth briodol ar gael i deuluoedd er mwyn ceisio sicrhau bod plant yn gallu aros gyda'u rheini yn ddiogel. Yn ogystal derbyniwyd wybodaeth am y trefniadau sydd yn eu lle ar gyfer rheoli yr achosion plant mewn gofal yn

effeithiol. Dylwn nodi hefyd bod gwaith ataliol pwysig yn cael ei gynllunio er mwyn ceisio lleihau'r galw am leoliadau all-sirol yn y lle cyntaf. Rydym wedi cyflwyno cais grant i greu tîm aml-asantaeithol ar y cyd â Môn fydd yn cydweithio â theuluoedd yn bennaf er mwyn lleihau'r tebygrwydd y byddai angen i blant ddod i ofal all-sirol.

- 4.9 Mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i weld y nifer o blant mewn gofal yn gostwng, ac er nad ydym fel Sir wedi gosod targed ar gyfer lleihau y nifer, mae holl ymdrechion yr Adran yn cylchdroi o gwmpas sicrhau cefnogaeth amserol a phriodol i deuluoedd er mwyn eu cadw'n wydn ac iach. Byddaf yn gweithio'n agos efo'r Adran ar eu gwaith yn y maes hyn.
- 4.10 Ar hyd yr un llinellau, mae'r niferoedd o alwadau sy'n ein cyrraedd er mwyn cofnodi pryder am **ddiogelwch plentyn** yn cynyddu. Derbyniwyd 2,981 o gysylltiadau yn ymwneud â diogelwch plant rhwng Ebrill a Medi 2019, ac mae'r nifer yma'n uwch na'r un cyfnod llynedd, felly gallwn ragweld y bydd cyfanswm y flwyddyn yn uwch hefyd.
- 4.11 Rwyf eisoes wedi cyfeirio at broblemau sy'n codi o fethu cadw staff profiadol, ond bellach mae hi hefyd yn dechrau bod yn broblem i **recrwtio Gweithwyr Cymdeithasol** cymwys. Mae llai o fyfyrwyr yn dewis dilyn y cwrs mewn prifysgolion bellach, ac felly gallwn wynebu sefyllfa yn y dyfodol agos ble nad oes gennym ddigon o weithlu cofrestredig, ac yn enwedig weithlu sy'n medru'r Gymraeg. Bydd angen i ni feddwl yn greadigol, ac ystyried opsiynau eraill megis datblygu ein staff ein hunain, ac i'r perwyl hwn mae'r Adran wedi cychwyn trafodaethau o ran prentisiaethau ac opsiynau tebyg, a bydd adroddiad o'r Uned Datblygu'r Gweithlu Gofal yn cael ei baratoi i geisio amlygu'r opsiynau i'r Adran.
- 4.12 Bu i **gartref Hafan y Sêr** gomisiynu adolygiad annibynnol o farn rhieni a phlant o'r gofal a'r gwasanaeth sy'n cael ei gynnig yno. Daeth adborth clir fod y gwasanaeth yn llwyddo i gyflanwi ei bwrpas, sef rhoi ysbaid, hwyl a mwynhad i blant, ac ysbaid i rieni sy'n gwybod fod eu plant yn ddiogel yno ac yn cael pob gofal. Mae'r adborth yma yn atgyfnerthu negeseuon o'r Archwiliad AGC a gwaith gwarantu ansawdd adroddiad Ansawdd Gofal blaenorol.
- 4.13 Ar ddiwedd Medi 2019, roedd 70% o'r 265 o blant a oedd mewn gofal mewn **lleoliadau maeth**, sy'n gynnydd o 5% ar y cyfnod rhwng Ebrill a Mehefin. O'r canran hwn roedd 34% o'r gofalwyr yn deulu neu'n ffrindiau ac roedd 20% o blant wedi gallu aros gyda'u rhieni tra'n parhau o dan ofal y Cyngor. Mae hi'n parhau yn bryder i ni ar hyn o bryd nad oes gennym ddigon o leoliadau maeth cyffredinol i ateb y galw yn llawn o fewn ein adnoddau ein hunain. Mae holl bwysig ein bod yn cadw y gofalwyr maeth sydd gennym ac yn parhau i recrwtio gofalwyr o'r newydd. Mae'r Gwasanaeth Maethu yn cynnal adolygiad o'n trefniadau ni fel Cyngor, a'r cyd-destun sydd yn cael ei roi gan y Fframwaith Maethu Cenedlaethol, gyda'r bwriad o weld os fedrwn ni gwrdd ag anghenion y plant a'r gofalwyr yn y ffordd fwyaf effeithiol bosibl. Byddaf yn gallu adrodd ar ganlyniadau'r gwaith hyn erbyn fy adroddiad perfformiad nesaf.

- 4.14 Pwrpas **Gwasanaeth Derwen** yw cynnig gwasanaeth ar gyfer plant a phobl ifanc anabl a'u teuluoedd. Bu nifer o achosion dwys a chymhleth yn derbyn sylw dros y cyfnod diweddar, gan gynnwys ceisiadau ar gyfer addasiadau tai. Mae prinder cyffredinol o dai addas, neu'r posibilrwydd o addasu cartrefi presennol, yn gwneud y gwaith hwn yn heriol tu hwnt, ond mae'r adran yn cydweithio'n agos bellach gyda'r Adran Tai ac Eiddo i ganfod y datrysiadau gorau posib i'r plant a'u teuluoedd, a dwi'n falch o adrodd bod adborth positif iawn wedi ei dderbyn o ran y cynnydd sydd wedi ei wneud yn symud achosion yn eu blaenau.
- 4.15 Mae diffygion staffio yn y **Gwasanaeth Ôl-16** hefyd wedi creu sefyllfa heriol iawn yn ddiweddar, yn enwedig gan fod rhai achosion unigol wedi gofyn am gefnogaeth ddwys. Er hyn, rwy'n hyderus bod y gwasanaeth wedi llwyddo i barhau ag ymweliadau statudol ar gyfer y bobl ifanc hynny sydd yng nghofal y Cyngor. Rydym fel Cyngor yn cefnogi pobl ifanc tan eu bod yn 25 oed, ac mae 44 allan o'r cyfanswm o 155 rhwng 21 a 25 oed, sy'n dangos ymrwymiad i barhau â chefnogaeth i'r bobl ifanc yma.
- 4.16 Mae perfformiad yr **Uned Diogelu ag Ansawdd** yn parhau'n dda, er fel nifer o'r gwasanaethau eraill fe welwyd cynnydd yn y galw a chymhlethdod achosion. Bu cynnydd mewn cynadleddau achos rhwng Gorffennaf a diwedd Medi o'i gymharu â rhwng Ebrill a Mehefin, gan gynnwys 52 (fyny o 47) o rai cychwynnol, a 62 (fyny o 53) o rhai adolygol. Cynhaliwyd 96% o'r rhai cychwynnol o fewn yr amserlen dynodedig (fyny o 89%) a 82% o'r rhai adolygol o fewn yr amserlen dynodedig (fyny o 75%) – felly er y pwysau ar staff, mae defnydd o ymgynghorydd allanol wedi ysgafnhau y baich.
- 4.17 Mae diffyg capasiti staffio yn gallu arwain at oedi wrth gynnwys adolygiadau - gweler mesurydd **SCC021 Canran yr adolygiadau plant mewn gofal wedi eu cynnal o fewn amserlen statudol yn ystod y flwyddyn**. Roedd y ganran yma'n 86% rhwng Ebrill a Mehefin, ac yn 87% rhwng Gorffennaf a Medi. Mae'r perfformiad, ar hyn o bryd, yn wellhad ar berfformiad diwedd 2018/19 sef 85%, ond mae'r Adran yn parhau i geisio gwella'r sefyllfa.
- 4.18 Nodwyd hefyd cryn her o ran cael lleoliadau addas ar gyfer cynnal cynadleddau amddiffyn plant o ran preifatrwydd a chyfrinachedd, ac mae

trafodaethau yn digwydd gyda'r Adran Tai ac Eiddo i geisio gwella'r sefyllfa.

5 SEFYLLFA ARIANNOL/ ARBEDION

5.1 Fel yr ydych yn ymwybodol, oherwydd i mi adrodd mewn adroddiadau blaenorol, mae'r adolygiad 'Dechrau i'r Diwedd' wedi bod yn destun adolygiad ar y cyd rhwng yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, yr Adran Cyllid a'r Rheolwr Ymchwil a Gwybodaeth. Daeth yn amlwg bod angen ail ymweld â'r cynllun arbedion gwreiddiol gan ei fod yn rhy uchelgeisiol yn sgil newid yn yr hinsawdd bresennol o fewn y maes plant. Mae proffil poblogaeth plant mewn gofal wedi newid, cyfartaledd cost lleoliadau preswyl wedi cynyddu, cymhlethdodau achosion, a lleihad mewn cyfraniadau ariannol gan y maes iechyd oll yn cyfrannu at sefyllfa ble mae'n anodd iawn torri costau.

5.2 Roedd 18 o bobl ifanc Gwynedd mewn lleoliadau all-sirol rhwng Ebrill ac Awst 2019, o'i gymharu â 13.6 yn 2017/18 a 14.3 yn 2018/19. Mae cost ariannol uchel i bob lleoliad, ac rydym yn wynebu sefyllfa o or-wariant yn hytrach na sefyllfa o fedru cynnig arbedion. Mae Tasglu Cyllideb Plant bellach wedi ei sefydlu er mwyn rhoi sylw i holl faterion ariannol yr Adran, ac fe fydd yn adolygu'r cynlluniau arbedion.

5.3 Dylwn nodi hefyd bod gwaith ataliol pwysig yn cael ei gynllunio hefyd er mwyn ceisio lleihau'r galw am leoliadau all-sirol yn y lle cyntaf. Rydym wedi cyflwyno cais grant i greu fîm aml-asiantaethol ar y cyd â Môn fydd yn cydweithio â theuluoedd yn bennaf er mwyn lleihau'r tebygrwydd y byddai angen i blant ddod i ofal all-sirol.

5.4 Er yr uchod, rwy'n falch o fedru adrodd bod cynlluniau arbedion eraill ar gyfer y flwyddyn ariannol bresennol ar drac i gyflawni'n amserol.

6 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

6.1 Dim i'w nodi.

7 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

7.1 **Barn y Swyddogion Statudol:**

i. Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

ii. Y Pennaeth Cyllid:

Roedd adroddiad yr Aelod Cabinet Cyllid ar sefyllfa cyllideb referniw 2019/20 fel yr oedd ar ddiwedd Tachwedd 2019, a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 21 Ionawr, yn nodi fod lefel gorwariant yr Adran Plant a Theuluoedd wedi dwysáu ymhellach eleni i £3.2 miliwn. Eglurwyd hefyd fod tasglu Cyllideb Plant eisoes wedi ei sefydlu i roi sylw i faterion ariannol dyrys y maes. Mae rhan 5 yr adroddiad perfformiad hwn yn ymhelaethu ar y risgiau sydd ynghlwm â'r cynlluniau arbedion perthnasol; rwyf yn fodlon fod rhan 5 yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa.

7.2 Barn yr Aelod Lleol:

7.2.1 Ddim yn fater lleol.

7.3 Canlyniad Unrhyw Ymgynghoriad:

7.3.1 Dim i'w nodi.

Atodiadau

Atodiad 1 – Mesurau Perfformiad